

ÁGOSTON Hugó

Bukarest mint provincia

Szerelmes vagyok. Mások ebben az életkorban már nem alkalmasak erre a világtájszertartó érzelmre, ismét mások túl vannak életük hódításain, sőt az azokat követő szigeti magányon is; végül, hogy még emelkedetebbet mondjak, ismét mások az én koromban és helyzetemben rég felköltözték magukat, miután képtelennek bizonyultak családjuk fenntartására. Akibe szerelmes vagyok – lelki szememmel látom megborzongani hőgysmerőseimet –, leginkább azzal vett le a lábamról, hogy minél jobban megismerem, annál titokzatosabb és zavarbaejtőbb számomra. Nem tudok betelni vele (s remélem, ő is így érez irányomban, hisz volt szerelmeim sem tudtak betelni velem, később elmondták). Képtelen vagyok otthagyni a társaságot, legszívesebben az ágyba is magammal vinném, ha ahhoz nem kellene kikapcsolnom.

Amikor érzelmekről beszélünk, gyakran elfelejtjük, hogy a beékelődő idő megmászja ítéleteinket. Hisz akkor mások voltunk, mint most! Ezért sincs el nem múló szerelem: mert vagy azt jelentené, hogy megrekedtünk abban az állapothoz, amelyben akkor voltunk (holott mi magunk is, szerelmünk tárgya is folyamatosan változott), vagy pedig azt, hogy szerelmünk napról napra, pillanatról pillanatra, állandóan megújult (újra termelődött, esetleg bővített) – belátható, hogy mindkettő képtelenség. Bár lehet, hogy szegényfőjái most forog a sírjában, meg kell állapítanunk: a „szerelem mind a vérdiágig” eszméje csak a hivatkozott regulázó eljárás kellő közelsége esetén érvényes (manapság különben is inkább „a vérbajig” értendő). Mindenszerem elmúlik, csak legfeljebb a szomorú tény fel- és beismerésére való képtelenség – nevezik kognitív diszonzanciának is – vagy pedig egyfajta idegajos megszállottság vezethet amolyan Abélard és Héloïse-féle romantikus „örökség” feltételezéséhez.

Öntörő gondolatmenetem és vallomásom oka: félek, hogy némi idő múlva már nem leszek szerelmes a számítógépembe. Most odavagyok érte, mert bár kissé lassú, és nem mindig tudja felvenni a ritmusomat (igaz, leggyakrabban én sem az övét), s a képernyője meg a többi interfésze sem követi a dinamikus divatot, azért remek dolgokat produkál. Rajta keresztül látom a világot. Volt egy szakasza a viszonyunkban, amikor egyfajta promisszkuitásban éltünk: többen – azért nem nagyon sokan – használtuk őt. Akkor nem voltam képes az érzni iránta, mint most, ezért is nevezem tán most szerelemnek. Persze hideg fejfel tudom, hogy az információ, tágabb értelemben az eszme és a nő abban a sajátosságban közös, hogy amiért megszűnik másokkal, attól megmarad nekünk is. Amde mégsem teljesen változatlan, valamilyen „közösség” azért módosítja a tudatunkban. Erre mondják, hogy a szerelem önző? És innen, ebből az önzésből eredne aztán a féltékenység? Túl ingoványos a talaj – abba is hagyom a fejtegetést. De bevallom, hogy Bukarest iránt is ilyen vegyesek, állandóan alakulóak (váltak) az érzelmeim. Hol beleszerettem, hol kiszerettem belőle, hol azért szerettem, ami benne vidéki (europrovinciális!), hol azért, ami benne központi. Hol túl színes volt, hol (gyakrabban) túl szürke, hol túl konkrét, hol túl elvont, hogy – meteorológiai értelemben is – hol túl hidegnek, hol túl melegnek, hol meg túlságosan kérszékeltnek bizonyult.

Naplófeljegyzéseimet azért készítettem ezzel a vallomással, mert valamilyen módon mindegyik alábbi mozzanat a szeretet/szerelmem érzése körül szöveződött. Meglátjuk.

E-pisztola és Bukovináról

Szerelmem, ez a kis, magyarul is, románul is tudó számítógép (úgy értem, mindkét nyelvet), sőt az angolnak is a betűkészletével rendelkező – olyan ez, mintha egy nő a konyhában is, a szalonban is, a hálószobában is megállná a helyét, bár ez a párhuzam nem azt jelenti, hogy bármelyik nyelvet külön szerelmem tárgyanak valamelyik rendeltetésével azonosítanám): kiválóan alkalmas sakkozásra is. A *Yaboo*-ban van egy olyan program, hogy az ember kiválasztott ellenféllel játszhat, és közben mindenféle dolgokról írásban gondolatokat is cserélhet a partnerével meg a csatlakozó kibicekkel. Ennyi összel egy 'cotype' művésznevű, elég jó játékkal trécseltem el kellemsen, huszonvalhány éves számítógép-programozóval, fiam lehetett volna. Aparti maga már szinte alig számított, elmondta, hogy kanadai, jlesen québeci, zseniálisan fejtette ki, milyen kedves állat a prérfarkas. A kérdésre, hogy nem egy indián játéktárshoz van-e szerencsém a távolból (egy kicsit legalább, gyermekkort idézőn), azt válaszolta, 'sajnos nem', francára fordítottuk a szót, kellemes volt.

A legnagyobb élményem mégis december közepén, a szeretet ünnepéhez közeledve adódott. Egy éjszaka román partnerre találtam. Először azt kérdezte, javában benne voltunk már a középjártékban, melyik országból fogom legyőzni, mert ő romániai. 'I from Romania too', írtam neki, vagyis egyfajta 'Et in Arcadia ego'-val válaszoltam, a rövidítéseket és egyéb lazaságokat megengedő argóban. Utána, románra fordítva a szót, az életkorunkat tudakoltuk meg. 'ötvenévesek' ('50 de anisori'), írta bűbájosan, aztán én is bevallottam a magam korát. Elmondta, hogy Bráilában, egy internetkávészóban ül a gép előtt, három óra huszonöt perces lebe kerül, ocsó, mondtam, itt Bukarestben pont a szomszédomban van egy ilyen hely, ahol órája ti-

zenkétezer lej. Megkérdezte, hova valósi vagyok, mert ő amúgy bukovinai. Én romániai magyar vagyok, írtam. Azt válaszolta, nincsenek 'etnikai előítéletei'. 'Ez nagyon derék', köszöntem meg, hozzátéve, úgy hallottam, 'Bukovinában gyönyörű tájak, szép lányok és jó borok' vannak. 'Megszorgalmas és tisztességes emberek', írta vissza gyorsan, 'nem úgy, mint délen azok a mitikák'.

Lehet, hogy udvariasságból cáfolnom kellett volna indulatos vélelmét. Védelmembe kellett volna vennem „a délieket”, már csak azért is, mert immáre lehetnek több mint felét magam is a fővárosban éltet le, nem is beszélve arról, hogy a *Provincia* szerkesztői (és a *Memorandum* aláírói – a *szerk megj.*) közül én, a német magyar vagyok a „legmitikább”, és ezt Caragiale-rajongóként vállalom is. De hát éppen akkor dőlt a szitoközön regionalizmus-ügyben a vitakezdeményezésünk ellen! Most már szűgyellem, de az ellenséges indulatok elszabadulása annyira megzavart, hogy eltevéledtségemben nem voltam képes lánzsát törni az ország monolit azonosság-tudatbeli egysége mellett (bölcset vezető körül, *naturlich*). Ez volt hát a bosszúm. Hallgatásommal igazat adtam partneremnek a regionalizmus derült égből felmerülő kérdésében. Jutalmul pedig a kellemes beszélgetésért döntöttem ajánlottam fel neki, noha végjátékban vezérelőnyöm volt. Elfogadta. Nincs azért minden elveszve.

Egy sajtóguru szenvedései

Szeretem a számítógépet azért is, mert segítségével sajtósként olyan információkhoz is hozzájuthatok, amelyekhez más halandók nemigen. (Ismertik, ugye, a meghatározást, amely szerint csak az a hír, amit el akarnak titkolni – a többi reklám? A lapokban, tévé- és rádióadásokban ilyen értelemben is egyre több, szinte kizárólagos a reklám.) Nos, egy rendkívül megbízható forrásból származó tudósításban olvastam, máshol a sajtóban sehol, hogy a legnérvadóbb román napilap igazgatója megkérte a miniszterelnöktől, lenne szíves kemény (ebben fellepni a regionalista törekvésekkel szemben. Már mint a mi kezdeményezésünktől féltette az országot. Azóta a román sajtóban rengeteg ostobaság jelent meg *Memorandumunkkal* kapcsolatban, a legszánalmasabbak szerintem azok, amelyek a revizionizmussal kapcsolják össze, vagy egyenesen abból eredeztetik (éppen mivel a szerzőik nem tudnak szabadulni a nacionalista, etnicista szemléletmódtól). Ám ennek a buzgómsingos, ünnepélyesen ármányos felkérésnek különös jelentőséget kölcsönöz, hogy az illető egyben a Román Sajtókлуб alapító elnöke. Vagis, hölgyeim és uraim, a román sajtó első embere megtorlásra szólítja fel más sajtósok ellen a végrehajtás első emberét egy kezdeményezés miatt! Értik, ugye? Persze a saját lapját nem kell féltene a hatalomtól, hisz Romániában bárkinek bármiről szabad nyilvánosan elmondania a véleményét. Már ha „bárki” egyetért azokkal, akik nem értenek egyet ezzel az ehvel.

Jelképek búvkörében

Aszeretett ünnepe előtt történt az is, hogy szinte letartóztatták az RMDSZ-t. A legények ugyanis elnékeltek a magyar himnusz. Nincs kizárva, hogy a főigazgató idézett sajtóguru barátunk riadóztatására rendelt el vizsgálatot a nemzeti szimbólumok illetéktelen használata miatt a daloló RMDSZ-esek ellen. A tény azonban tény marad: az eljárás beindult, s most mindenki vakarhatja a fejét, hogy miként lehet ebből a Nyugaton nem túl szalonképes ügyből kímálni. Én pedig, amilyen Mitica vagyok, ebben is sárosnak érezhetem magam! Törődelmesen bevallom, vallomásom alapján a tekintetes bíróság enyhíteni fogja a büntetésemet, bár azt most ugye viszszasúlyosbítja megfontolatlan részvételem a *Memorandum*-afférban – szóval én kezdtem! Igen, tisztelt instancia, nyilvános helyen, egészen pontosan az akkori Ana Ipătescu sugárúton énekeltem. Természetesen nem egyedül (őkör iszák magában), de már nem emlékszem, hogy kivel, különben is őket nem írták fel, mert okosabbak voltak, mint én, és nem adták oda a személyazonosságig igazolványukat. Ez még akkoriban történt, amikor a sajtóguru a kommunistáktól napilapjában lelkes vezércikkeket írt, hogy a sokoldalúan fejlett így, meg a Kárpátok géniusza úgy. A pontosabb időbeli betajólas végett: éjjelfélájában jártunk, egy kora tavaszi napon, abban a vidám és emelkedett hangulatban, amikor az ember kebelére ölelné az egész emberiséget, beleértve az államigazgatást, teljes vertikumban. Még a milicistákat is, akik hirtelen előttünk teremték. A zsarvak azonban kevésbé voltak fraternizálásra meg intimitásra hangolva, őszinte rajongó közlekedési kísérleteimet elhárítva felírták, futtában megfenyegettek, aztán hazazengedtek, bizonyára más énekesek keresésére indulva. Szerencsére nekem nem olyan főnököm volt, mint a túl sokadja említett sajtókubelnök: amikor behívták a Központi Bizottságba, s közölték vele az egyszerű és határozott utasítást, hogy páros lábbal és azonnal rúgjon ki a laptól, megvakarta a fejét, és azt mondta: „Eltársak, az a fiú nagyon nagyot hibázott. Éjszaka énekelni Bukarestben – nem újságróhoz méltó cselekedet. Amde, szerény tisztelettel kérem, ne azt a milicistát hozzák ide, aki tetten érte, hanem mutassanak nekem egyetlen bukáresti milicistát, aki ismeri a magyar himnusz.” Megúsztam, főszerkesztőm lélekjelenlétének és kiállításának köszönhetően, áldja meg őt az Isten. Az esetet ő is megírta. De csúnyán megjárhattam volna. Gondoljuk el, még arra sem hiálkozhattam volna, hogy tulajdonképpen egy zoltárnak adtam hangot, hisz abban az istentelen világban azzal csak súlyosbítottam volna a helyzetemet. Különben – és ezzel, amilyen önkiadó vagyok, a poént is lelőttem – nem is a himnusz énekeltek. Hanem valami egyebet, valami lovakkal, mintha.

Amde szabadjon nekem is egy észrevétellel élnem, ha már a nemzeti jelképekhasználatánál tartunk. Nehogy feljelentésnek tekintsék, de a leg-harsányabb magánbeszédemben a vízummentesség megünnepelésébe bizony törvényszegesség csúszott. Ha emlékeznek még, a „szabadulás” („hai,

liberare!”) diadalittas szertartásának sikere végett a műsorvezető napokkal azelőtt arra bujtogatta a fiatalokat, hogy a román színek mellett hozzák magukkal azoknak a schengeni országoknak a zászlóit is, ahova el szeretnének jutni. Egészen rokonszenves gondolatnak tűnt, ám aztán belémlyálalt a szörnyű felismerés: de hát ezt törvény tiltja! Ugyanaz a törvény! Nem számoltam, hány idegen zászló lengett a téren a szilveszteri éjszakában a lelkesítő, bár kissé közönségesre sikeredett népünnepélyen. De féltettem a megdöglött fiatalokat. Mert amilyen elszántnak a főigazgató a nemzeti jelképek ügyében néhány nappal azelőtt mutatkozott, ha szólnak neki, még letartóztatja az egész Egyetem teret.

A miniszter európai hangja

Szeretett Piszim jóvoltából jutott el hozzám Vasile Dăncu beszéde is. A közönségtárazási miniszter volt a kabi.net képviselője a szenátus ülésén az n-edik Har–Kov-vitában, pontosabban annak az indítványnak a parlamenti vitájában, amely a kormány autoritásának elvesztésével vádolta. (Mellesleg a szóban forgó tekintélyvesztésre korábban a kormány párt néhány éberebb tagja hívta fel a figyelmet.) A miniszter ügyes és vélemény szerint helytálló magyarázata szerint az állam a két szélső polár között nem a tényleges, mondjuk úgy, cselekvő, a törvények érvényesítésére irányuló autoritását veszítette el (teljesen), hanem csupán a jelképes tekintélyét (részben), leginkább a totalitárista múlt sérülései miatt. De egyszerűbb, ha idézek a tárcavezető beszédéből, annál is inkább, mivel ő is idéz, méghozzá egy hozzám közel álló magyar lapból. (Hiába, ebben is benne vagyok! Mintha csak összebeszéltem volna magammal! Ez nem lehet véletlen! Hát csoda, hogy kezdek a magam számára is gyanússá válni?) „Nemigen nézek román tévét. (...) Román sajtót sem olvasok. (...) semmiféle lojalítás nem buzog bennem kényeserű hazám iránt. Adót fizetek, betartom a törvényeit, kereteiben élek: de nem szeretem. Olyan ez az állam nekem, akár a fejfájás, vagy még inkább, akár a púp a háton: kénytelen vagyok elviselni, de nagyon szeretnék már végre megszabadulni tőle. És ha megszabadulnom nem lehet, akkor legalább elfeledkezni róla.” Ez idézte hát a miniszter, és azonnal meg kell jegyeznem: kiváló román fordításban, az írott szöveg még a központozást is hűen betartotta. Az illető cikket jól ismerem, vitába is szálltam szerzőjének néhány nézetével (nem azzit felsoroltakkal), de most nem ez a fontos, hanem a miniszter kommentárja. Engem kellemesen meglepett. Szinte úgy éreztem – hiú ember –, mintha a tárcavezető olvasta volna szerény vitairásomat, és abból idézett volna. Ugyanis a következtetést mondta Vasile Dăncu a román parlament felsőházában: „Sem a szerző, sem a napilap neve nem lényeges, hanem az a fontos, hogy egyes magyar etnikumú román állampolgárok úgy érzékelik a román állam jelképes autoritását. (...) Az ilyen véleményből azonban kiderül egy fontos dolog: egyes állampolgárok nem büszkék azon öröknek annak, hogy Romániában élnek. Az ok összetett lehet az elmúlt rendszer traumái, személyes dráma, talán egy szomszédos állam hatása, esetleg bizonyos helyi identitások visszhangja. De elvárhatjuk a lakótól a szeretetet, ha az nem a bensőjéből fakad? Ha egy állampolgár korrekt módon fizeti az adóját, és betartja a törvényeket, kényeserűhet-e vajon arra, hogy szeresse az országot? A mi számunkra az ország nem hálókocsi, ám hogyha egyesek számára Románia az, akkor az az ő drámájuk. (...) Ezért nekünk többieknek, akik Romániát azzal a természetességgel szeretjük, amellyel lélegzünk, tennünk kell valamit érte, meg kell próbálnunk segíteni őt abban, hogy visszaállítsa a megszakadt kapcsolatot, hogy ne érezze magát többé idegennek a mi országunkban. (...) Románia jó anyja kell hogy legyen mindegyik állampolgárának, függetlenül attól, hogy egyesek mindenáron mostohagyermekei akarnak lenni. (...)”

Nem hiszem, hogy túl sokat hozzá kellene tenni ehhez az európaiul hangzó beszédhez. Azt azért mindenképpen, hogy még európaibb lett volna, ha a szóknak nem feledkezik meg róla: elég sok román ember sem nagyon büszke arra, hogy Romániában él – és bizony ez drámája neki, de drámája a román államnak is. És hogyha az ilyen vélemények „helyi identitások visszhangjai”, akkor azokra a véleményekre nemcsak oda kell figyelni, hanem tiszteletben is kell tartani őket.

Meggyőződésem, hogy a kormány nagy esélyt tékozol el, amikor nem ugyanazzal a toleranciával közelít más jó szándékú kezdeményezésekhez is, mint amilyet Dăncu miniszter parlamenti beszédében tanúsított. Miközben tolerálja az ostoba és korszerűtlen nacionalizmust, amelyet sok politikusa még mindig nélkülözhetetlen inspirációs forrásnak tart.

ÁGOSTON HUGÓ 1944-ben született Medgyesén, Szeben megyében. A kolozsvári *Kronika* vezető szerkesztője, a bukaresti *A Hét* fõmunkatársa. *Bukaresti élet, képek*, Nagyvárad, 2000.

Elõfizetés

A *Provincia*ra előfizetni a *Kronika* képvisetőinél, a *Kronika* képviselőin, postai úton és a szerkesztőségben lehet (3400 Cluj-Napoca/Kolozsvár, Tebei u. 21., tel.: +40-64-420490). Az előfizetési díj 1 hónapra 15 000 lej, 3 hónapra 45 000 lej. Postai előfizetés esetén az előfizetési díjat a következő címre kell elküldeni: **Fundația CRDE – Revista Provincia**, cont nr. 264100078588, Banca ABN AMRO BANK (Románia), Sucursala Cluj (3400 Cluj-Napoca, Calea Dorobanților nr. 70).

Külföldi előfizetés esetében az előfizetési díj 6 USD/3 hónap, amit a következő bankszámlára lehet befizetni: **Fundația CRDE**, cont nr. 264100078588 USD, Banca ABN AMRO BANK (Románia), Sucursala Cluj (3400 Cluj-Napoca, Calea Dorobanților nr. 70, SWIFT KÓD ABNAROB).

PROVINCIA, magyar nyelvű kiadás

KIADÓ: Etnokulturális Kisebbségek Forrásközpontja
SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Ágoston Hugó, Bakk Miklós, Mircea Boari, Al. Cistelean (felelős szerkesztő), Marius Cosmeanu, Caius Dobrescu, Marius Lazăr, Molnár Gusztáv (felelős szerkesztő), Ovidiu Pecican, Traian Tef, Szokoló Elek, Daniel Vighi; LAPSZERKESZTŐ: H adházy Zsuzsa; ADMINISZTRÁCIÓ: Ádám Gábor; MŰVÉSZETI SZERKESZTŐ: Antik Sándor; TÖRDELŐSZERKESZTŐ: Szabó Gyula; KORREKTOR: Benedek Sándor. ISSN: 1582-3954
Cím: 3400 Kolozsvár, Tebei u. 21.; tel.: 064-420-490, fax: 064-420-470; e-mail: provincia@edre.osf.ro; web: www.provincia.ro
A *Provincia* bármely részének másolásával és a lap terjesztésével kapcsolatos minden jog fenntartva. Tilos a lap elektronikus tárolása, feldolgozása és értékesítése a kiadó írásos hozzájárulása nélkül. Az első évfolyam a *Kronika* (magyar nyelvű kiadás) és a *Ziua de Ardeal* (román nyelvű kiadás) napilapok havi mellékleteként jelent meg.

A folyóirat támogatói:

